

Patriarhul Daniel: Sfântul Apostol Andrei, părintele spiritual al românilor și Ocrotitorul României

În contextul serbării Sfântului Apostol Andrei și a Zilei Naționale a României vă aducem în atenție un text al al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel intitulat „Sfântul Apostol Andrei, părintele spiritual al românilor și Ocrotitorul României”.

Cuvântul a fost publicat în volumul „Sfântul Apostol Andrei. Ocrotitorul României – Începătorul Botezului în poporul român”, apărut la Editura Basilica, București, 2012.

Textul integral revăzut și completat de autor în 2019:

Sfântul Apostol Andrei, părintele spiritual al românilor și Ocrotitorul României

Din timp în timp istoricii Bisericii noastre revin cu studii asupra începuturilor creștinismului pe teritoriul României. Poporul român, a cărui creștinare coincide cu etnogeneza, a primit creștinismul atât în limba greacă, cât și în limba latină.

Ortodoxia românească are un specific al său care s-a manifestat în decursul istoriei printr-un echilibru și o armonie pe multe planuri și sub diferite aspecte ale vieții. Între aceste trăsături specifice, putem enumera: absența războaielor confesionale, cumpătarea în discuțiile dogmatice, îmbinarea echilibrată între cugetarea teologică și viața concretă, cooperarea între Stat și Biserică, prioritatea frumuseții morale față de juridismul eclezial, tăria, răbdarea și curajul în fața marilor încercări ale istoriei, încrederea în biruința binelui și altele^[1].

Sfântul Apostol Andrei a fost „*cel întâi chemat*“ la apostolie (misiune) de către Mântuitorul Hristos și, la rândul-i, a chemat pe mulți la dreapta credință, într-o bogată activitate misionară ce l-a purtat până la gurile Dunării de Jos. Tradițiile locale legate de cultul Sfântului Andrei au îmbogățit tezaurul popular românesc, păstrându-se, din generație în generație, până astăzi. *Pentru că strămoșii noștri geto-daci au primit cuvântul Evangheliei și au fost botezați de Sfântul Apostol Andrei, îl cinștim ca ocrotitor și cel dintâi părinte spiritual al românilor.*

Sfântul Apostol Andrei este întâlnit, pentru prima dată, în cuprinsul Sfințelor Evanghelii. Era iudeu de neam, frate al Sfântului Apostol Petru, care mai înainte se chema Simon, și fiu al pescarului Ioná din Betsaida. Cetatea Betsaida, situată pe țărmul Mării Galileii, în nordul Țării Sfinte, a oferit Mântuitorului Iisus Hristos trei apostoli dintre cei doisprezece: pe frații Andrei și Petru și pe Sfântul Apostol Filip.

Pescar de meserie, Andrei a fost prins în „mrejele propovăduirii“ de Sfântul Proroc Ioan Botezătorul, pe lângă care a ucenicit până la chemarea la apostolat de către Iisus din Nazaret. În pustiul Iordanului a fost ucenic al Prorocului Ioan, care vorbea despre venirea lui Mesia, iar a doua zi după Botezul Domnului Iisus, Sfântul Ioan Botezătorul văzând pe Iisus a spus: „*Iată Mielul lui Dumnezeu*“ (Ioan 1, 36).

Dacă întreaga viață Andrei trăise cu nădejdea că va veni Mesia, iată că acum se plinise vremea și, în chiar a doua zi după Botezul lui Hristos în Iordan, Andrei putea împărtăși bucuria prezentului cu fratele său Petru, căruia îi spune: „*Am găsit pe Mesia (care se tâlcuiește: Hristos)*“ (Ioan 1, 41).

Răspunde cu bucurie chemării lui Iisus de a deveni „pescar de oameni“ și devine ascultător al Evangheliei lui Iisus și martor al minunilor Sale. Numele Sfântului Apostol Andrei este amintit în Evanghelia Sfântului Ioan Teologul, cu ocazia a două evenimente diferite. Astfel, *Sfântul Andrei este cel ce, înainte de înmulțirea minunată a pâinilor în părțile Tiberiadei, află în mulțime un băiat care avea cinci pâini de orz și doi pești și îl aduce în fața lui Iisus*

. Iar într-o altă interpretare, împreună cu Apostolul Filip, *el mijlocește o întâlnire cu Domnul Iisus unor greci veniți să sărbătorească Paștele iudaic.*

Mai departe, îl întâlnim doar ca personaj colectiv, alături de ceilalți apostoli, ascultând învățăturile lui Iisus, văzând minunile Lui și pătimirile Lui, bucurându-se de Învierea Sa și primind porunca propovăduirii Evangheliei la toate neamurile.

Începând cu anul 33, după Pogorârea Duhului Sfânt și întemeierea Bisericii creștine la Ierusalim, Sfinții Apostoli au împlinit porunca de a predica dreapta credință pretutindeni.

Unii istorici și teologi din primele secole creștine atestă că Sfântul Apostol Andrei a fost primul propovăduitor al Evangheliei la geto-daci, în teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră, numit atunci Sciția Mică. Astfel, un sinaxar constantinopolitan amintește pătimirea Sfântului Andrei la 30 noiembrie, după ce a propovăduit în „toată regiunea Bitiniei și Pontului, în provinciile romane Tracia și Sciția“.

Un alt sinaxar al Bisericii de Constantinopol ne oferă o variantă mai lungă a pătimirii Sfântului Andrei, menționând că „*lui Andrei, celui întâi chemat, i-au căzut la sorți (pentru propovăduire) Bitinia, părțile Pontului Euxin [Marea Neagră] și ale Propontidei, cu cetățile Calcedon și Bizanț, Macedonia, Tracia și regiunile care se întind până la Dunăre, Tesalia, Elada, Ahaia și cetățile Aminsos, Trapezunt, Heraclea și Amastris“.*

Prezența Sfântului Apostol Andrei este atestată și în cetatea Sinope din părțile Pontului, localizată astăzi pe țărmul turcesc al Mării Negre. O tradiție locală afirmă că, în această cetate, un pictor al timpului i-a zugrăvit chipul, realizând astfel prima icoană a unui apostol. De asemenea, se amintesc o serie de minuni săvârșite de Sfântul Apostol Andrei aici, minunat fiind și felul cum a scăpat viu din chinurile la care a fost supus.

Despre propovăduirea Sfântului Apostol Andrei în Sciția vorbește și Sfântul Ipolit Romanul (sec. III) – martirizat în timpul persecuției împăratului Deciu (249-251) – în lucrarea sa *Despre apostoli*. În secolul al IV-lea, în *Istoria Bisericească*, Eusebiu de Cezareea nota: „*Sfinții Apostoli ai Mântuitorului, precum și ucenicii lor, s-au împrăștiat în toată lumea locuită pe atunci. După Tradiție, lui Toma i-au căzut sorții să meargă (la propovăduire) în Partia, lui Andrei în Sciția, lui Ioan în Asia...“.*

Mai târziu, în secolul al VIII-lea, călugărul Epifanie, în *Viața Sfântului Apostol Andrei*, număra sciții între popoarele evanghelizate de el. În secolul al XIV-lea, istoricul bizantin Nichifor Calist reia tradiția consemnată de Origen (secolul al III-lea) și Eusebiu de Cezareea (secolul al IV-lea), afirmând că Sfântul Andrei a predicat „în

pustiurile scitice“. Tot dintr-un sinaxar al Bisericii de Constantinopol aflăm că Sfântul Andrei a hirotonit episcop la Odessos (astăzi Varna, în Bulgaria) pe ucenicul său, Amplie, pomenit ca sfânt în calendarul ortodox la 31 octombrie.

Sfântul Ierarh Dosoftei, mitropolitul Moldovei, scria, la sfârșitul secolului al XVII-lea, în cartea *Viața și petrecerea sfinților*, că „*Apostolului Andrei i-a revenit (prin sorți) Bitinia și Marea Neagră și părțile Propontului, Halcedonului și Vizantea, unde e acum Țarigradul, Tracia și Macedonia, Tesalia și, sosind la Dunăre, ce-i zic Dobrogea și altele ce sunt pe Dunăre, și acestea toate le-a umblat*“. Istoricul bisericesc Nichifor Calist amintește că Sfântul Apostol Andrei a plecat din părțile Sciției spre sud, trecând prin Tracia, și a ajuns la Bizanț, viitorul Constantinopol.

O veche tradiție păstrată de cronografi bizantini afirmă că acolo a hirotonit episcop pe Stahie, unul dintre ucenicii săi. Astfel, Biserica din Constantinopol își revendică originea apostolică de la Sfântul Andrei, pe care-l cinstește ca ocrotitor.

De la Constantinopol, Sfântul Apostol Andrei a trecut prin Macedonia și Tesalia, ajungând până în orașul Patras din Ahaia, în Grecia de astăzi. În cetatea Patras, a convertit, printre alții, pe Maximila, sora proconsulului Egeas al Ahaiei.

Însă, porunca acestuia, Sfântul Apostol Andrei a fost martirizat, răstignit pe o cruce în formă de X, numită în popor „*Crucea Sfântului Andrei*“. Anul muceniei Sfântului Apostol Andrei oscilează, în datele istoricilor, între persecuția împăratului Nero (54-68) și cea a împăratului Domițian (81-96). Biserica primară a stabilit, încă de la sfârșitul secolului al II-lea, *ziua de 30 noiembrie ca dată a pomenirii Sfântului Apostol Andrei*.

Moaștele Sfântului Andrei s-au păstrat în cetatea Patras din Grecia până în anii 356-357, când împăratul Constanțiu le-a mutat în Biserica *Sfinților Apostoli* din Constantinopol, cu ocazia slujbei sfințirii acesteia, după restaurare.

În a doua jumătate a secolului al IV-lea, Sfântul Ambrozie, episcopul Milanului, scria că părțile din sfintele sale moaște au fost oferite bisericilor italiene din Milan, Nola și Brescia. În jurul anului 850, împăratul bizantin Vasile I Macedoneanul restituie locuitorilor din Patras capul Sfântului Apostol Andrei.

După Cruciada a IV-a, din 1204, când Constantinopolul a fost cucerit de cavalerii apuseni, cardinalul Petru din Capua a dispus ca moaștele Sfântului Andrei, păstrate în capitala imperiului, să fie așezate în catedrala din Amalfi, Italia. În aprilie 1462, în timpul papei Pius al II-lea, capul Sfântului Andrei din Patras a fost așezat într-o biserică din Roma. Însă, la 26 septembrie 1964, în timpul papei Paul al VI-lea, Vaticanul a restituit racla purtând capul Sfântului Apostol Andrei Mitropoliei de

Patras a Bisericii Ortodoxe a Greciei.

Se crede că, în timpul misiunii sale în părțile Dobrogei, Sfântul Apostol Andrei a predicat în Histria, Tomis (Constanța), Callatis (Mangalia), Dionysopolis (Balcic), cetăți în care greci și romani conviețuiau cu geto-daci, strămoșii românilor. De aici pornesc și numeroasele tradiții populare despre Sfântul Apostol Andrei.

Între ele, una amintește despre popasul făcut de Sfântul Andrei în Dobrogea, pe teritoriul dregătorilor Cutusun și Dura, în satul Guzugun, astăzi hotarul comunei Ion Corvin (județul Constanța), nu departe de granița româno-bulgară. *În apropierea acelei așezări se află o pădure adăpostind două peșteri, care au servit apostolului și însoțitorilor săi drept loc de odihnă. Aceste peșteri au devenit lăcașuri de cult pentru populația din zonă, iar Peștera Sfântului Andrei este socotită prima biserică de pe teritoriul țării noastre.*

În anul 1943, episcopul Chesarie Păunescu al Dunării de Jos a sfințit peștera, însă a urmat o perioadă dificilă, până în anul 1990, când a început ridicarea unei mănăstiri. O serie de hidronime păstrează amintirea Sfântului Apostol în zonă, cum ar fi *Pârâiașul Sfântului Andrei* sau *Apa Sfântului*.

Tot în tradiția străbună românească s-au păstrat unele colinde referitoare la Sfântul Apostol Andrei:

*„Ne dați ori nu ne dați
Că mergem în altă casă
Unde Sânt Andrei ne lasă
Și ne face tolba grasă”.*

În altă creație populară, Sfântul Apostol Andrei este prezentat într-un dialog cu colindătorii. La întrebarea:

*„Spune, spune, Moș Andrei, cel cu crucea cea de tei,
Cine, cine-i Moș Crăciun, Moș Crăciun, cel mai bătrân”,*

Sfântul Andrei răspunde:

*„Moș Crăciun e Tatăl vostru, e și Dumnezeuul nostru,
El l-a făcut și pe pom, și pe capră, și pe om
Ța, ța, ța, căpriță, ța, trece-mă și Dunărea
Ca să afle Dacia, că S-a născut Mesia”.*

Balada *Peștera Sfântului Andrei* leagă amintirea celui dintâi chemat între apostoli de numele lui Decebal și Traian. Versurile acestei balade, armonizate, au dat

naștere unui colind închinat Sfântului Apostol Andrei.

Cu prilejul acordării episcopului Antim Nica al Dunării de Jos rangul de Arhiepiscop, la 9 noiembrie 1975, au fost citate versurile baladei respective, motivând că „*aceste scumpe amintiri au încălzit inimile înaintașilor noștri și ele însuflețesc și astăzi solemnitatea noastră*”:

*„Colo pe grindei,
Crâng de alunei,
Val de arțarei,
Sfânta mănăstire,
Loc de tănuire
Și tămăduire,
Se pitește-n tei
Casa lui Andrei,
De la schit la cruce,
Scară care duce,
Din cruce la schit,
Scări de coborât...
De la schit în sus,
Crucea lui Iisus,
De la cruce în tei
Casa lui Andrei...
La schitul din tei
Crucea lui Andrei,
Cine că-mi venea
Și descăleca?
Venea Decebal
Călare pe-un cal,
Sfinții că-i găsea,
Cu ei că-mi vorbea,
Dar nu se închina,
Nici cruce-și făcea.
La schitul din tei,
Crucea lui Andrei,
Traian că venea,
La slujbă ședea,
Slujba asculta,
Și îngenunchea,
Dar nu se închina...
Pe murg călărea*

*Și cale-și lua,
La cetatea lui,
A Trofeului...
Andrei col-la schit
Uita c-a ieșit,
Cu papucii lui,
Talpa raiului,
Și potcapu lui
Arca cerului,
Cu veșminte sfinte,
Frații înainte,
Cu toiag și cruce,
Candele-n răscruce,
Lumânări aprinse,
Vâlvătăi cuprinse...
Iară Sânt Andrei
Sub crucea din tei,
Schitul din grindei,
Se roagă mereu
La bun Dumnezeu”.*

Cinstirea de care se bucură Sfântul Andrei în evlavia populară din România a făcut ca aproape 720 000 de români să se afle sub patronajul spiritual al Sfântului Andrei, purtându-i numele care înseamnă „bărbăție”, „curaj”[\[2\]](#).

În ședința sa din mai 1995, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca ziua prăznuirii Sfântului Apostol Andrei să fie trecută în calendarul bisericesc cu cruce roșie, între sfinții mari ai Ortodoxiei.

*În zilele de 12-17 octombrie 1996, pe când eram mitropolit al Moldovei și Bucovinei, am întâmpinat la Iași, de Sărbătoarea Sfintei Cuvioase Parascheva, racla purtând capul Sfântului Apostol Andrei, adusă de la Mitropolia din Patras (Grecia). Atunci, peste un milion de pelerini au venit să se închine Sfântului Apostol Andrei. O bucurie imensă și o pace sfântă au cuprins mulțimile de pelerini, dar și pe mulți din cei care au aflat vestea aceasta: **Poporul român se întâlnește cu Apostolul său!** Capul Sfântului Apostol Andrei a fost dus apoi în pelerinaj la Galați, între 15-17 octombrie 1996. Evenimentul sfânt din anul 1996 este pomenit în calendarele celor două eparhii, Iași și Galați.*

Urmare acestui mare și sfânt eveniment aducător de lumină și bucurie care confirmă solemn *credința apostolică a poporului român*, la propunerea noastră, în februarie 1997, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat pe Sfântul Apostol Andrei ca fiind

Ocrotitorul României. În anii următori foarte mulți copii nou-născuți au primit numele de Andrei sau Andreea, iar cultul sau cinstirea lui s-a intensificat în evlavia poporului român.

*În anul 2002, Sfântul Sinod a hotărât ca sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei (30 noiembrie) să devină zi de **Sărbătoare Națională Bisericească**. Din aceste motive, Catedrala Mântuirii Neamului sau Catedrala Națională poartă și hramul Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României, pe lângă hramul Înălțarea Domnului, care este și Ziua Eroilor români.*

*Un alt moment, plin de semnificație, a fost în **anul 2011, în perioada 24 octombrie-1 noiembrie, când poporul român a fost binecuvântat, la București și în Transilvania, la Sibiu (29 octombrie) și Alba Iulia (30 octombrie), cu cea de a doua revenire a Cinstului cap al Sfântului Apostol Andrei în România**. Cu acest prilej, Apostolul poporului nostru a fost primit ca un „dumnezeiesc folositor și izbăvitor din toate nevoile și păzitor”, chemând poporul nostru la întărirea credinței apostolice primite prin el, cu aproape două milenii în urmă.*

După multe strădanii și demersuri ale Bisericii noastre, exprimate prin cererile oficiale din anii 2008 și 2011, pe care personal le-am adresat Parlamentului, Președinției și Guvernului României, *prin **Legea nr. 147 din 23 iulie 2012**[\[3\]](#), **ziua de 30 noiembrie, în care se face pomenirea Sfântului Apostol Andrei cel întâi chemat, Ocrotitorul României, a fost consacrată ca „zi de sărbătoare legală în care nu se lucrează”**.*

Prin acest act legislativ, **votat în Camera Deputaților de 236 de deputați din cei 248 prezenți**, Parlamentul României a confirmat **importanța națională, spirituală, misionară și educativ-culturală a pomenirii Sfântului Apostol Andrei, ca zi de sărbătoare a întregii Ortodoxii românești și a întregului popor român, consacrată în calendarul civil ca sărbătoare legală în care nu se lucrează**, așa cum serbează și alte popoare pe sfântul lor național, deși unele au primit creștinismul mult mai târziu decât poporul român.

Cu prilejul sărbătorii *Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României*, dorim ca Hristos Domnul să dăruiască tuturor celor care poartă numele de Andrei și Andreea sănătate și fericire, mult ajutor, bucurie și mântuire. De asemenea, felicităm pe toți credincioșii care cinstesc cu evlavie multă pe Sfântul Apostol Andrei, rugându-l pe el să mijlocească lângă Hristos care l-a chemat, lângă Sfânta Treime, ca românilor din țară și din afara țării, Hristos Domnul să dăruiască puterea și bucuria păstrării și mărturisirii credinței apostolice și transmiterii ei generației

tinere, oriunde s-ar afla credincioși ortodocși români în lume. Așa să ne ajute Dumnezeu, spre slava Preasfintei Treimi și spre a noastră mântuire!

† **Daniel**

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Note:

[1] S. Mehedinti, *Creștinismul românesc*, București, 1941.

[2] Nume derivate din numele Andrei: Andreea, Andra, Andrada, Andraș, Andruș, Andruța, Andreas, Andrias, Andries, Adi, Andi, Andu, Andru, Andreiu, Edra, Endre, Deia, Deea.

[3] Adoptată de Senatul României în 23 noiembrie 2011 și de Camera Deputaților în 26 iunie 2012, iar apoi promulgată prin Decretul nr. 517/20 iulie 2012 al Președintelui României.

— basilica.ro | Foto credit: Ziarul Lumina / Luigi Ivanciu